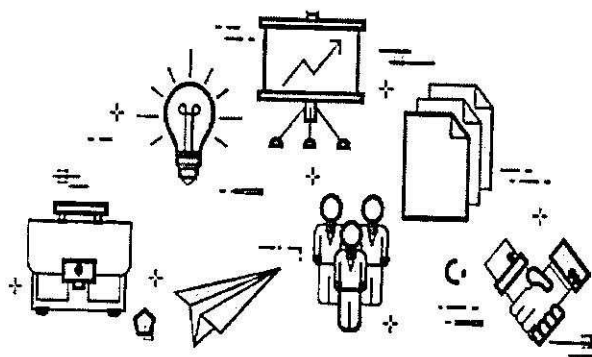
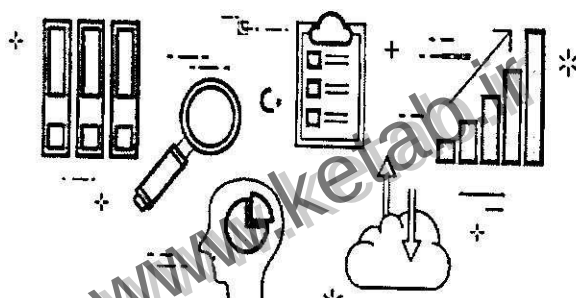

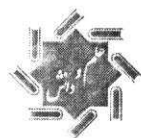
روش تحقیق در شهرسازی و مطالعات شهری

سرشناسه : شهابی، سید محمدرضا، ۱۳۶۹-
 عنوان و نام پدیدآور : روش تحقیق در شهرسازی و مطالعات شهری / نویسنده محمدرضا شهابی،
 رسا صفایی نمین.
 مشخصات نشر : تهران: انتشارات علم و دانش، ۱۴۰۱.
 مشخصات ظاهری : ۱۶۶ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۳۸-۸۰-۹
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 موضوع : شهرسازی-- تحقیق -- روش شناسی

City planning-- Research-- Methodology

شناسه افزوده : صفایی نمین، رسا، ۱۳۷۷-
 رده بندی کنگره : HT۱۶۵/۵
 رده بندی دیویی : ۳۰۷/۱۲۱۶
 شماره کتابشناسی ملی : ۸۷۹۹۶۸۰
 اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیپا

نام کتاب : روش تحقیق در شهرسازی و مطالعات شهری
 مولفان : محمد رضا شهابی، رسا صفایی نمین.
 ناشر : علم و دانش
 نوبت چاپ : ششم، ۱۴۰۰
 لیتوگرافی / چاپ / صحافی : توس / عطاء / زنوز
 تیراژ : ۵۰۰۰ جلد
 قیمت : ۱۲۰ هزار تومان

آدرس: تهران، میدان انقلاب، بین خیابان اردیبهشت و ۱۲ فروردین پاساژ اندیشه، طبقه همکف

تلفن: ۶۶۴۱۵۴۶۰-۶۶۴۱۵۴۵۹ موبایل: ۰۹۱۲۳۵۸۷۶۰۵

ایمیل: teymori_۱۳۵۵@yahoo.com

سایت: www.elmo-danesh.ir

پیشگفتار نویسنده

طرق مختلفی جهت کشف مجهولات و رسیدن به معلومات وجود دارد که از آن میان می‌توان به حدس و گمان و... اشاره نمود. اما آن چیزی که مورد نظر پژوهشگران و محققین است، روش علمی کشف مجهولات می‌باشد. در تاریخ بشر از انسان‌های اولیه تا به امروز، بشر به دنبال روشی برای بدست آوردن علوم نهفته در جهان، برای نیل به اهدافی مانند کمال انسانی، رفاه و پیشرفت بوده است. از پیدایش آتش تا روش‌های نوین علمی، همگی گام‌هایی برای رسیدن به فرداهایی بهتر بوده‌اند. در این راستا تحقیقات بسیاری در زمینه‌های مختلف شکل گرفته است. هر تحقیقی به منظور حل مشکلات و مسائل مختلف و به منظور پاسخگویی به سؤالاتی که در ذهن محقق شکل گرفته است، درمی‌آید. تحقق این امر مستلزم داشتن طرح و نقشه‌ای روشن از مسیر پژوهش و از ابتدا تا انتها آن است که محقق با در دست داشتن این نقشه به درستی می‌داند که از چه راهی و با چه ابزار و وسایلی به هدف می‌رسد. تحقیق در لغت به معنای درست و راست گردانیدن، پیدا کردن، یافتن یا جستجوی حقیقت آورده شده است. تحقیق به روش علمی را مجموعه مقررات و قواعدی دانسته‌اند که چگونگی جست‌وجو برای یافتن حقایق مربوط به یک موضوع را نشان می‌دهد. منظور از روش علمی تحقیق، مجموعه قواعد و رویه‌ای است که محقق برای جمع‌آوری حقایق و واقعیت‌ها دنبال می‌کند تا سپس آن‌ها را تفسیر، تبیین و اثبات کند. به عقیده گاستون باشلار واقعیت علمی از راه غلبه، ساختن و مقایسه به دست می‌آید: ۱- غلبه بر پیش‌داری‌ها ۲- ساختن از راه تعقل ۳- مقایسه با واقعیات. روش تحقیق اساسی‌ترین مقوله پژوهش است. چنانچه روش متناسبی با موضوع پژوهش انتخاب شود، کار تحقیق سریع‌تر و مطمئن‌تر انجام می‌شود. پس از دوره فرانسیس بیکن، روش تحقیق در علوم مورد توجه واقع شده و دانش روش‌شناسی شکل گرفت. اما در ابتدا روش تحقیق عام برای تمامی علوم مورد استفاده قرار می‌گرفت. روش تحقیق عام برای همه‌رشته‌ها وجود دارد، و کلیات شیوه پژوهش و منبع‌شناسی و ساختارآفرینی مقالات و کتاب‌ها را به دانش پژوه می‌آموزد. اما به مرور روش تحقیق به صورت تخصصی و مختص و منحصر به هر علم پدید آمد چرا که روش شناسی هر علم، از زیر ساخت‌های لازم برای فهم آن است. روش تحقیق ویژه هر علم، روشی

است که شیوه پژوهش در آن رشته یا گرایش را مشخص می‌سازد. علم شهرسازی مطالعه طرح ریزی و توسعه شهرها با در نظر گرفتن احتیاجات اجتماعی و اقتصادی باتوجه به حداقل رساندن مشکلات شهری و پاسخ گویی به نیازهای عمومی جمعیت شهری است. شهرسازی در منابع مختلف به معانی مختلفی از جمله فن و مهارت ساخت شهر، تهیه نقشه شهر، تدبیر کردن در امور شهر و ساخت محیط شهر تعریف شده است. هر برنامه‌ریزی چون آینده مورد نظری را در پیش دارد پس باید هدف مشخصی را نیز دنبال کند و راه‌ها و گام‌های رسیدن به اهداف آینده باید مدنظر قرار گیرد. و همانطور که عنوان شد، راه‌ها و گام‌های رسیدن به هدف در پژوهش‌های علمی همان روش تحقیق است. روش تحقیق در شهرسازی بیان‌کننده مجموعه‌ای از روش‌های مطالعه در حوزه‌ی مسائل شهری اعم از علوم اجتماعی، مطالعات فرهنگی، و علوم فنی و مهندسی است. پیچیدگی و ابعاد مختلف مسائل شهری از یکسو و گستره‌ی وسیع مطالعات شهری ازسوی دیگر، پژوهش‌های این حوزه را نیازمند به کارگیری روش‌ها و ابزارهای متنوع، خلاقانه و ابداعی در فرآیند پژوهش می‌کند. به دلیل ماهیت عملی و اجرایی این رشته، تحقیق و مطالعات نظری با اهداف کاربردی و یا تدوین نظریه، رشد نسبتاً کمتری داشته و منابع و کتب روش تحقیق که به طور خاص به مسائل این حوزه تخصصی بپردازند، محدود می‌باشد. به علاوه، گزینش روش تحقیق مناسب، در مقایسه با سایر حوزه‌های تخصصی، امری دشوار بوده و مستلزم انتخاب میان دو رویکرد کمی و کیفی است. کم توجهی، به ماهیت روش شناسی، در پژوهش‌های شهری، قابلیت اعتماد و اطمینان‌پذیری یافته‌های حاصله از این پژوهش‌ها را با ابهامات، جدی روبه‌رو می‌کند. لذا تهیه و تدوین کتابی جامع در زمینه روش تحقیق در شهرسازی یکی از مهم‌ترین نیازهای جامعه علمی در این رشته است. در کتاب حاضر نگاه نوینی به شیوه‌ی تحقیق شهری دیده می‌شود، چرا که در میان متون مرتبط با روش تحقیق کمتر تألیف یا ترجمه با تمرکز بر مطالعات شهری و حوزه شهرسازی می‌توان یافت، لذا پژوهشگران این حوزه ناچار به مطالعه‌ی منابع روش تحقیق سایر رشته‌های علمی و استفاده از روش‌ها، رویکردها و ابزارهای پیشنهادی این منابع هستند. گذشته از ضعف‌ها و چالش‌هایی که مورد غفلت

پژوهشگران شهرسازی قرار گرفته، ابهام‌هایی در روش‌شناسی این حوزه مطالعاتی به چشم می‌خورد که میان رشته‌ای بودن شهرسازی یکی از تأثیرگذارترین علل ایجاد ابهام‌های یاد شده است؛ به نحوی که شهرسازی تا به امروز نتوانسته است جایگاه واقعی خود از منظر روش‌شناسی در میان علوم انسانی معرفی کند. آموزش صحیح و اصولی روش تحقیق در مطالعاتی از قبیل شهرسازی، نیازمند واکاوی وضع موجود روش‌شناسی پژوهش و به دنبال آن بازشناسی چالش‌های مغفول در بستر آنها و در نتیجه ارائه راهکارهایی راهبردی با هدف بهبود آموزش و پژوهش است. از اینرو کتاب حاضر در جهت پر نمودن این خلاء در میان پژوهشگران حوزه مطالعات شهری و شهرسازی تهیه و تدوین شده است.

از دید کارل لستروکسی مراحل یک تحقیق علمی به ترتیب عبارتند از : ۱- تدوین مسأله ۲- مطالعه منابع ۳- انتخاب طرح تحقیق ۴- تعیین و تعریف جامعه ۵- جمع آوری اطلاعات ۶- تجزیه و تحلیل اطلاعات ۷- بحث و نتیجه‌گیری ۸- تهیه گزارش تحقیق. کتاب حاضر نیز بر اساس اصول ۸ گانه لستروکسی تهیه و تدوین شده تا تمامی مراحل اجرای یک پژوهش در حوزه شهرسازی و مطالعات شهری در از ابتدا تا انتها پوشش داده و تمامی مفاهیم و اصول روش‌شناسی تحقیق را برای دانش‌پژوهان، روشن سازد. این دست‌نویس در ۸ فصل به شرح ذیل تهیه و تدوین شده است :

- ✓ فصل اول : آشنایی به مفاهیم اولیه علم روش تحقیق
- ✓ فصل دوم : مفاهیم اولیه و نظریات حوزه مطالعات شهری و شهرسازی
- ✓ فصل سوم : مبانی پژوهش در حوزه مطالعات شهری و شهرسازی
- ✓ فصل چهارم : مولفه‌های تحقیق در حوزه مطالعات شهری و شهرسازی
- ✓ فصل پنجم : مروری بر مطالعات صورت گرفته در زمینه انواع طرح تحقیق در حوزه مطالعات شهری و شهرسازی
- ✓ فصل ششم : انواع راهبردهای تحقیق در حوزه مطالعات شهری و شهرسازی
- ✓ فصل هفتم : اصول رفرنس دهی و ارجاع به منابع در متون علمی

✓ فصل هشتم : استخراج داده‌های آماری و روش‌های تجزیه و تحلیل آن در حوزه

مطالعات شهری و شهرسازی

امید است تا این کتاب، کمک کوچکی به جامعه علمی کشور و به خصوص دانش پژوهان و متخصصین در حوزه شهرسازی و مطالعات شهری باشد.

www.ketab.ir